

Euroopa perspektiiv: energiakriis ja rohelepe õhukvaliteedi mõjutajana

mai 2026

Õhusaaste Euroopa Liidus

- **Tervisemõjud:** õhusaaste on Euroopa Liidus jätkuvalt peamine varajast surma põhjustav keskkonnategur – hinnanguliselt 180 000 enneaegset surma ELis õhusaastest tulenevalt. Ka vaimse tervise mõjud.
- **Sotsiaalsed mõjud:** õhusaaste kõige kahjulikuma tervisemõju all kannatavad tavaliselt enim kõige haavatavamad ühiskonnarühmad.
- **Keskkonnamõjud:** õhusaaste kahjustab elurikkust, taimestikku, muldasid, veekogusid, kiirendab kasvuhooneefekti.
- **Majanduslikud mõjud:** iga-aastased tervisekulud 231-853 mld euro juures; umbes 8 mld eurot kaotatud tööpäevades; 4-12 mld ökosüsteemidele tekitatud kahju; 10-11 mld kahju teravilja saagikuse vähenemise tõttu; 19 mld metsakahjusid; 1 mld hoonetele tekkinud kahjusid.

Euroopa rohelepe 2019

EL süsinikuheite vähendamine
ja kliimaneutraalsus 2050

EL MAJANDUSKASVU
STRATEEGIA

Saastevaba majandus ja
keskkond

Okosüsteemide ja elurikkuse
kaitsmine ja taastamine

Ringmajandus: ringsed
ärimudelid, ökodisain, teisene
tooraine

Energiatõhusus ning puhas,
taskukohane ja kindel energia

ÕIGLANE
ÜLEMINEK

Elurikkust taastav ja
süsinikku siduv maa (ja vee)
kasutus

Puhas ja
konkurentsivõimeline
tööstus

Nullsaaste tegevuskava 2021

Nullsaaste eesmärgid aastaks 2030, teel nullsaasteni aastaks 2050:

- 1) Vähendada rohkem kui 55 % võrra õhusaaste mõju tervisele (enneaegsed surmajuhtumid);
- 2) Vähendada 30 % võrra transpordimürast pidevalt häiritud inimeste osakaalu;
- 3) Vähendada 25 % võrra selliseid ökosüsteeme, kus elurikkus on õhusaaste tõttu ohus;
- 4) Vähendada 50 % võrra toitainete kadu, keemiliste pestitsiidide kasutamist ja sellega seotud riske, kõige ohtlikumate pestitsiidide kasutamist ning loomakasvatuses ja vesiviljeluses kasutatavate antimikroobikumide müüki;
- 5) Vähendada 50 % võrra plastprügi meredes ja 30 % võrra keskkonda sattuvat mikroplasti;
- 6) Vähendada märkimisväärselt kogu jäätmeteket ja 50 % võrra olmejäätmete jääke.

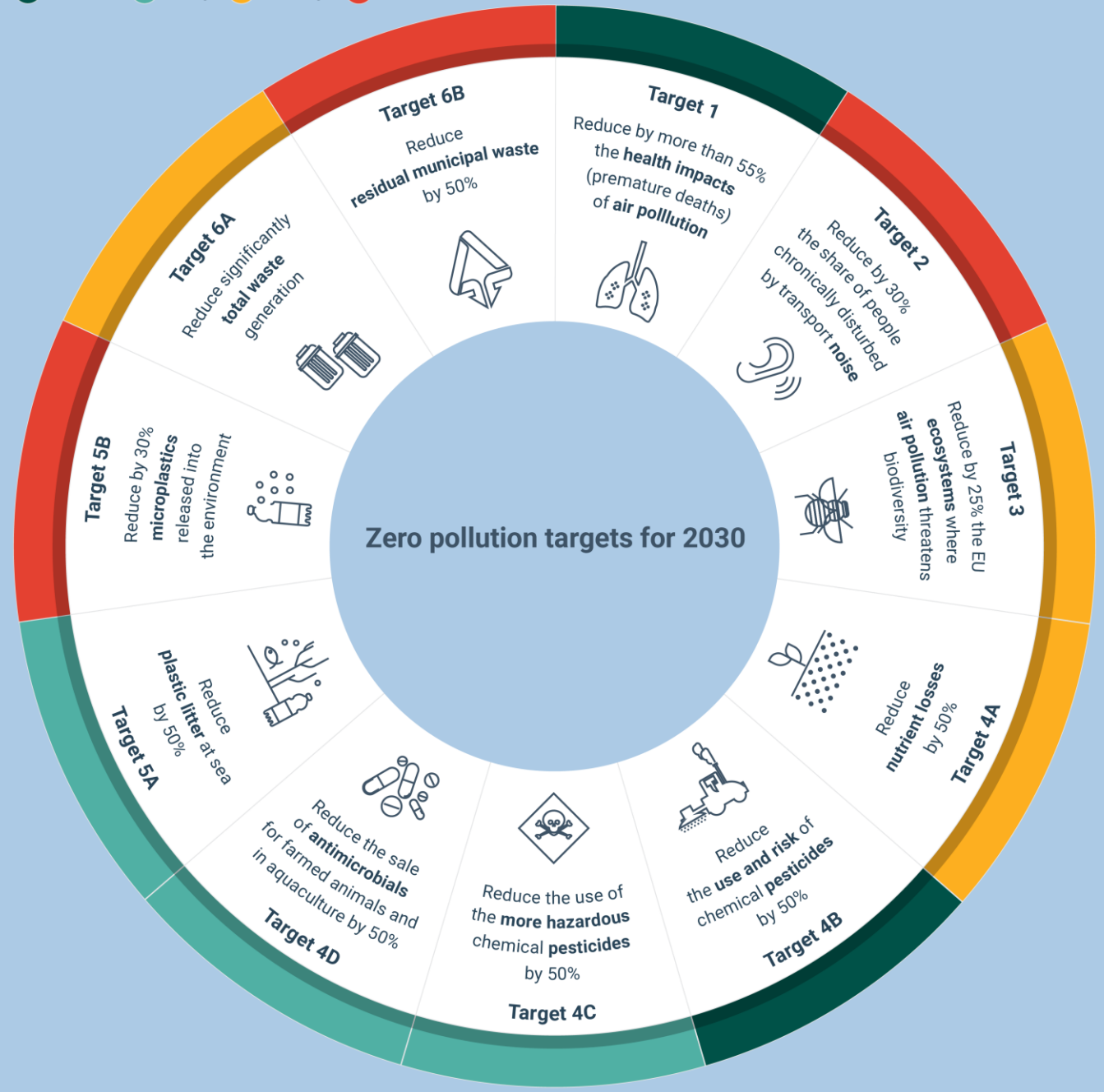
2nd Zero Pollution Monitoring & Outlook

3. Märts 2025

Outlook: is the target going to be met by 2030?

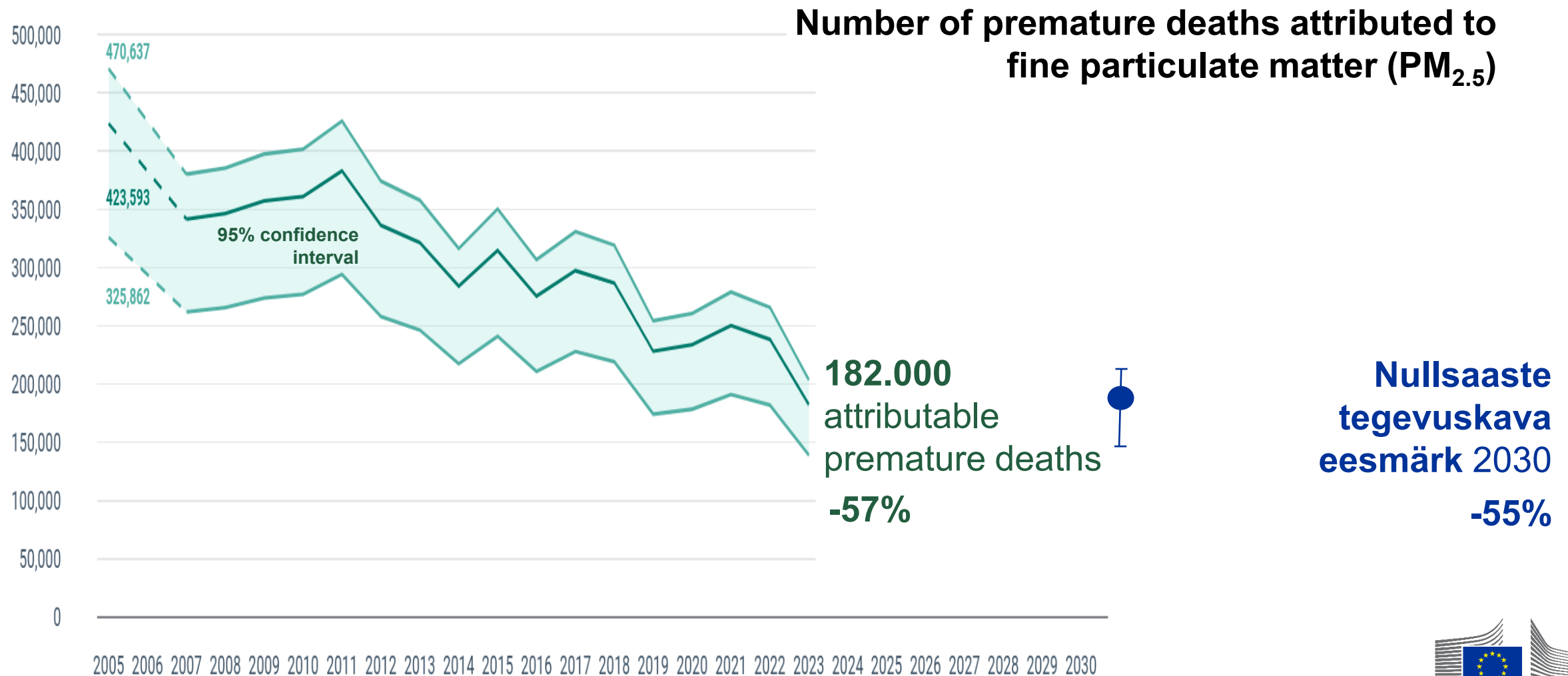
● On track
 ● Likely
 ● Unlikely
 ● Off track

Eesmärk 1: vähendada rohkem kui 55 % võrra õhusaaste mõju tervisele (enneaegsed surmajuhtumid)

EL puhta õhu poliitika toimib, kuid arenguruumi on

EL õhukvaliteedi reeglid

Välisõhu kvaliteedi direktiiv – 2024 muudatustega
vähendatakse saasteainete piirväärtuseid aastast 2030 ja hakatakse seirama uusi (ülipeeneid osakesi, musta süsinikku, ammoniaaki ja oksüdatsioonivõimelisi osakesi)

SAASTEAINETELE PIIRIDE SEADMINE

SAASTE VÄHENDAMISE KOHUSTUSED

Riiklikud õhusaasteainete vähendamise programmid (NEC direktiiv)

Normid saaste tekkekohtadele

- tööstusheidete direktiiv
- ökodisaini määrus
- energiatõhususe reeglid
- sõidukite heitgaasireeglid
- ...

**Kuid õhukvaliteedi reeglitest üksi ei piisa.
Valem on puhtale majandusele üleminek
ja roheleppe terviklik
rakendamine.**

Näide: taastuvenergiale üleminek

Kohapeal toodetud puhas energia

+

Elektrifitseerimine

+

Ajakohastatud taristu, ühendused, salvestus

+

Energiatõhususe pidev edendamine

→ On ühtaegu nii majanduse ja julgeoleku tagamise, kliima ja elurikkuse toetamise kui ka saaste, sh õhusaaste vähendamise meetmed

Näide: heitevaba transport ja liikuvus

sõidukite elektrifitseerimine

+

ühistranspordi osakaalu ja mugavuse
suurendamine

+

kergliikluse soodustamine

+

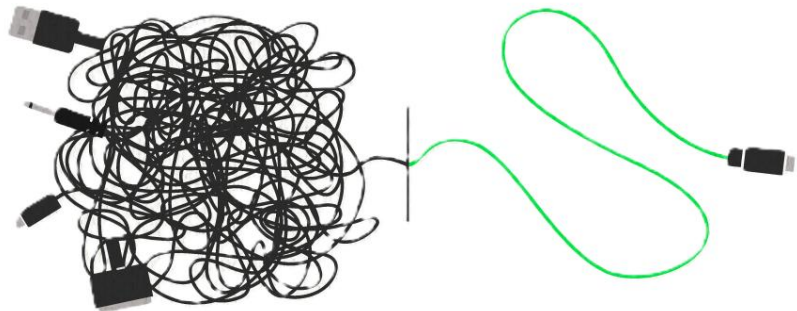
linnaplaneerimine liikluskoormuse
vähendamiseks

+

...

Näide: ressursisäästlik ringmajandus

ökodisain

+

ringlussevõetud tooraine ja materjalid (metallid, plast jne)

+

ringsed ärimudelid (parandamine, jagamine, korduskasutus)

+

...

Siin kohvikus on kasutusel ringluspakendid

Näide: looduse taastamine, linnade rohestamine

soode, metsade taastamine

+

põllumajandusmaale elurikkuse integreerimine

+

linnaplaneerimisse, infrastruktuuriprojektidesse, ehitistesse rohealade integreerimine

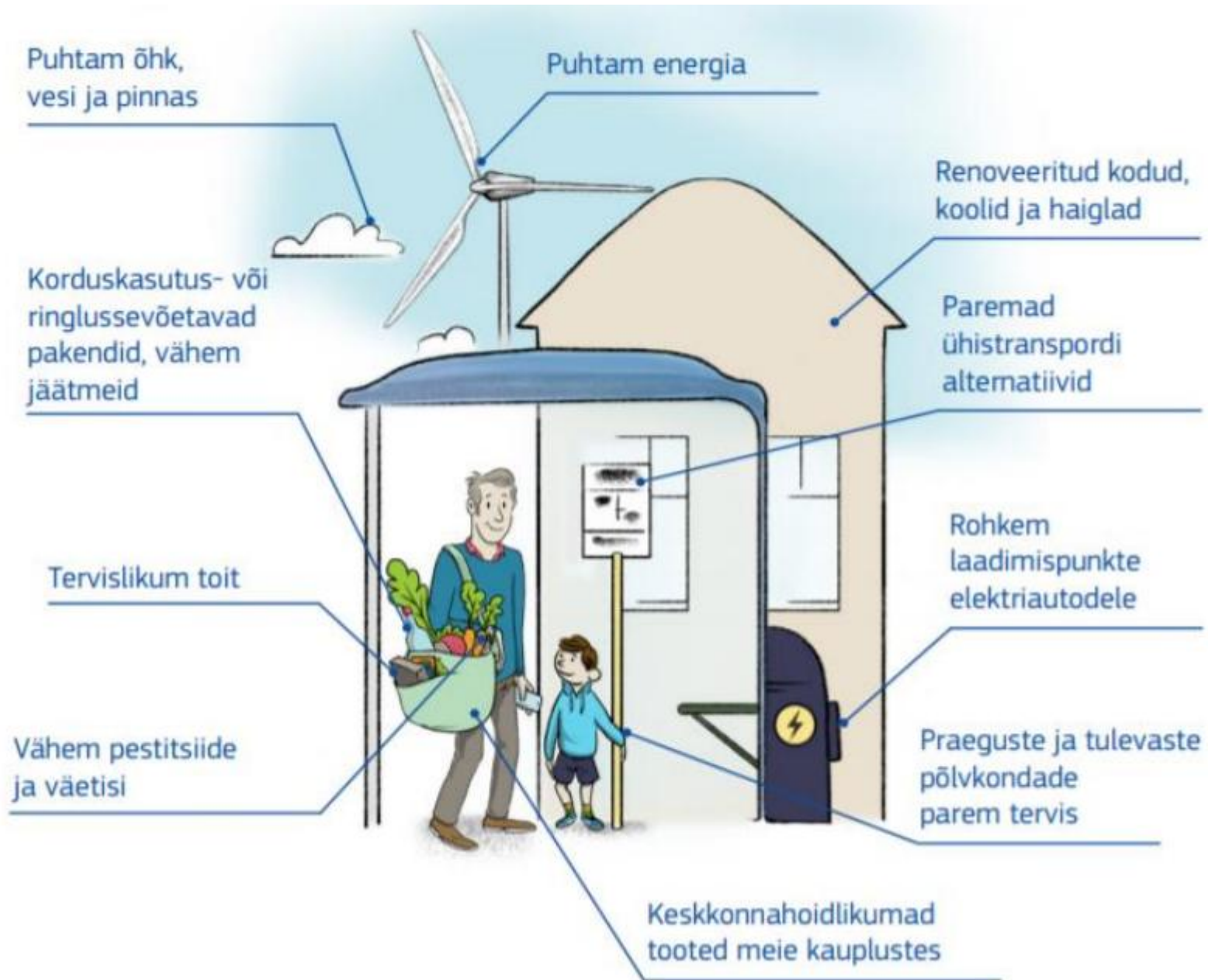
+

...

EL looduse taastamise määrus – *EU Nature Restoration Law*
2026: riiklikud looduse taastamise kavad

Aitäh

Helena Braun

Euroopa Komisjoni esindus Eestis

